

מהלכות ודינים השייכים לברכת 'לישב בסוכה'

ברכת לישב בסוכה במזונות

אכילת כזית או כביצה מזונות

האוכל פת הבאה בכיסנין, בשיעור של יותר מכזית או יותר מכביצה אינו מברך לדעת בני ספרד לישב בסוכה, משום סב"ל. (שו"ע תרלט ס"ב)

אכילת שיעור קביעות סעודה במזונות

האוכל מזונות בשיעור קביעות סעודה (לדעת הרמב"ם ס' 162 גרס) חייב בברכת לישב בסוכה, גם לדעת בני ספרד.

תבשיל מזונות (קוגל, איטריות וקוסקוס וכד') האוכל מיני מזונות המבושלים בשיעור קביעות סעודה (אע"פ שבכל ימות השנה אין קובעים עליהם סעודה בברכת המזון) לעניין ברכת לישב בסוכה לכל הדעות מברך עליהם לישב בסוכה (חזו"ע סוכות עמ' קלד-קלז) ובפרט כשאוכל בצורת קבע, ולכך מן הראוי שישב ויאכל [ומ"מ נראה שגם אם עומד כמצוי בשמחות בית השואבה וכד' שיכול לברך].

'לישב בסוכה' בקידוש שבת חוה"מ

גם מי שאוכל בקידוש בשבת בבוקר בכדי לקיים קידוש במקום סעודה, אין לו לברך לישב בסוכה אם אינו אוכל שיעור קביעות סעודה. (חזו"ע סוכות עמ' קלד, ובעמ' קלג ד"ה ואנכי)

ברכה על סוכת חברו

יש אומרים שהנכנס לסוכת חברו גם אם אינו אוכל אכילת קבע מברך לישב בסוכה כיון שפנים חדשות באו לכאן, ורק בסוכתו מברך באכילת קבע, אך למעשה אמרינן סב"ל ואינו מברך, ומ"מ כדאי שיצא י"ח ממי שמברך. (קיצור שו"ע חזו"ע סוכות עמ' תקג)

מצטער שאינו חייב בסוכה בברכה זו

יש להסתפק לגבי מצטער האוכל בסוכה, אם יכול לברך ברכה זו.

הדעות השונות בברכת לישב בסוכה

דעת בני ספרד

מנהג הספרדים ועדות המזרח שאין לברך לישב בסוכה אלא אם כן קובע עצמו לסעודה ואכילת פת כביצה (עם ברכת על נטילת ידיים), אבל אם אוכל פירות או פת פחות מכביצה (אע"פ שמתחייב בברכה מ"ז, דהיינו יותר מכזית) אינו מברך ברכת 'לישב בסוכה' משום סב"ל. וכל שכן שאין מברכים על סתם כניסה לסוכה, וגבי אכילת פת הבאה בכסנין (מזונות) ראה להלן.

מנהג בני תימן

מנהג התימנים (הבאלדים וחלק מהשאמים) שמברכים לישב בסוכה על כל כניסה לסוכה, גם אם לא אוכל או שותה כלום, ואפילו מאה פעמים ביום, ואין יציאה מהסוכה להביא דבר נחשבת להפסק (שו"ע המקוצר מועדים עמ' רכז - רכט). ומי שאינו נוהג כן ושומע ברכה זו רשאי לענות אמן על ברכתו (חזו"ע סוכות עמ' קעה, משנ"ב ס' תרלט ס"ק מו). ואין לברך על כניסה לסוכה לקחת דבר מה (שעה"צ ס' תרלט אות צג, הליכ"ש עמ' קסג)

מנהג בני אשכנז

מנהג בני אשכנז לברך על סעודה עם פת גם אם אוכל רק יותר כביצה פת, וכן על יותר מכביצה מזונות. (רמ"א ס' תרלט ס"ח, משנ"ב ס"ק מו, אשרי היש עמ' קעט), ובלבד שתהיה ישיבתו חשובה דהיינו לפחות חצי שעה (אשרי האיש עמ' קעט, הליכ"ש עמ' קנט)

מתי מברך

לבני ספרד ואשכנז, בשעה שמתחיל לאכול, [וראו שישמך האכילה מיד שנכנס לסוכה] ולבני תימן שבכל כניסה לסוכה מברכים, יברך כשהגיע למקום שישב שם, ואם ממתין לסעודה יחכה שיגישו המאכלים, ולא ידחנה לימן ברכת ההמוציא. (שו"ע המקוצר מועדים עמ' רכט)

הנכנס לישון מתי ואין יברך

בני תימן המברכים בכל כניסה לסוכה כנכנס לסוכה בכדי לישון כשנכנס למיטתו מברך ברכת לישב בסוכה ובנוסף לישב כי הכל נכלל בכלל ישיבה. (שו"ע המקוצר מועדים עמ' רכט)

ברכת לישב בסוכה

חיוב ברכת לישב בסוכה

הנמצא וקובע עצמו בסוכה חייב לברך ברכת אשר קידשנו במצוותיו וציוונו לישב בסוכה, (שו"ע או"ח ס' תרלט ס"ח, משנ"ב ס"ק מו) ונחלקו האחרונים מתי מברכים, אם רק בקובעה סעודתו או אף בכל כניסה לסוכה, כמו שיבואר מיד.

ניקוד נוסח הברכה

בברכת הסוכה צריך לומר: אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לישב בסוכה, הלמד בחיריק והיוד נחה, ומנהג בני אשכנז לומר לישב בסוכה, הלמד בצירי. (חזו"ע סוכות עמ' קעב)

אשה בברכה זו

לדעת בני ספרד אין לנשים לברך ברכת לישב בסוכה (שו"ע ס' תקפט ס"ו, יבי"א ח"ד ס' נ, חזו"ע עמ' קמה, יחו"ד ח"א ס' סח, שו"ע המקוצר מועדים עמ' רלא) אבל בנות אשכנז נהגו לברך, אבל אין לאחרים לברך להם אע"פ שאינם יודעות לברך בעצמן (משנ"ב ס' תרמ סק"א), ויש מבנות אשכנז שאינן מברכות, משום שדרך של נשים לצאת ולהיכנס לסוכה בסעודות שוב ושוב. (הליכ"ש עמ' קעג)

אשה לענות אמן על ברכת בעלה בקידוש

אשה מבנות ספרד לא תענה אמן [רק בהרהור] בקידוש על ברכת לישב בסוכה שבעלה מברך, ואם ענתה טוב שלא תשתה מהיין. (חזו"ע סוכות עמ' קמט-קנא)

קטן בברכה זו

מחנכים קטן שהגיע לחינוך לברך לישב בסוכה.

טומטום ואנדרוגינוס בברכת לישב בסוכה

טומטום (סתום) ואנדרוגינוס (שיש ב' מינים), לדעת בני ספרד אינם מברכים לישב בסוכה מספק (שו"ע או"ח ס' יז סעי' ב), ולדעת בני אשכנז מברכים, אם רוצים לברך. (רמ"א ס' יז ס"ס, ומשנ"ב ס' תרמ סק"ג)

לאסוקי שמעתתא דיני ברכת לישיב בסוכה

המשך - דינים שונים בברכת לישיב בסוכה

לעמוד קודם הברכה, ולשבת

ובכל פעם שמברך לישיב בסוכה יברך מעומד ואח"כ ישב וכנז' באחרונים. (בא"ח ש"ר האזינו ה"ה)

מסופק אם בירך לישיב בסוכה

הנמצא תוך סעודה, ומסופק אם בירך לישיב בסוכה אינו יכול לברך שספק ברכות להקל (שבות יעקב ח"א סי' לב, בא"ח שם), ויש מי שאומר שיברך ללא שם ומלכות (אלא רק בהרהור), או שיברך ברכת המזון וישוב ליטול שוב ויברך לישיב בסוכה, ואין בזה משום ברכה שאינה צריכה, כיוון שזה לצורך הסרת ההספק (בא"ח ש"ר האזינו ה"ה).

שכח לברך ונזכר באמצע סעודה

הנמצא בתוך הסעודה, ונזכר שלא בירך ברכת לישיב בסוכה, כל זמן שלא סיים את הסעודה יכול לברך. (שו"ע או"ח סי' תרלט ס"ח, בא"ח ש"ר האזינו ס"ח)

סיים האכילה ונזכר שלא בירך

מי שסיים את סעודתו, ועדין לא סילק עצמו (כגון שאמר באו נברך וכד'), יש הסוברים שאינו יכול לברך עוד לישיב בסוכה, אלא אם כן יאכל עוד כביצה פת (כה"ח תרלט), ויש מי שאומר שכל עוד ואוכל אפילו שאר מינים יכול לברך (אורל"צ), ויש מי שסובר שאפילו שתיית מים מספיקה לברכה זו כל עוד ולא בירך ברכת המזון (חזו"ע סוכות, יחזו"ד ח"ה סי' מח, הליכ"ע)

ברכת לישיב בסוכה כשאוכל בעמידה

אדם שאינו יכול לשבת מכל סיבה שהיא, ואוכל מעומד גם כן מברך לישיב בסוכה שאין ישיבה אלא לשון עכבה, ואינו צריך לאנוס עצמו לשבת משום נוסח הברכה (חזו"ע סוכות עמ' קעה). ויש חולקים (ביכורי יעקב תרלט ס"ב, הלכות חג בחג עמ' סו)

ברכה עליה בזמן שדבר איסור ובזוי בסוכה

אם עשה דבר בזוי בסוכה, אין הסוכה נפסלת בשביל כך, ויש אומרים שבזמן שהדבר האסור בתוכה הרי היא פסולה מדרבנן (ראב"ד בהשגותיו על בעל המאור, ורבינו מנחם פ"ו ה"ד), ואין לברך עליה בזמן זה. (שעה"צ סי' תרחס ס"ק יג, בשם החי אדם כלל קמז ס"ב)

ברכת לישיב בסוכה, כשעומד לרדת גשם

מי שבירך לישיב בסוכה כשעדין לא ירדו גשמים, ולא הספיק לאכול כביצה, והתפנה מהסוכה, אין ברכתו לבטלה, הואיל והיה בדעתו לאכול קבע בסוכה. (חזו"ע סוכות עמ' קפד), וכן אם חזר אח"כ אינו מברך שוב.

בירך לישיב בסוכה על סוכה פסולה

מי שישב בסוכה ובירך לישיב בסוכה, והתברר לו שהסוכה פסולה (כגון שהגג היה סגור) וחזר והכשירה צריך לברך שוב לישיב בסוכה. (משנ"ב סי' תרלט ס"ק מח, ביכורי יעקב ס"ס תרלט)

זמן ברכתה בסעודה

בסעודה שיש קידוש

בזמן שיש קידוש בסעודה, בין בקידוש הלילה או קידוש היום יש לברך קודם ברכת הקידוש ולבסוף לפני הטעימה יברך לישיב בסוכה [ובלילה הראשון אחר ברכת לישיב בסוכה יברך שהחיינו וישב]. (בא"ח ש"ר האזינו ה"חזו"ע סוכות עמ' קעג ובהע' נז, הליכ"ע ח"ב עמ' רסח, יחזו"ד ח"ה סי' מז)

שכח לברך בקידוש

שכח בקידוש, יברך בברכת המוציא, כמבואר מיד.

לפני או אחרי המוציא, בשאר סעודות החג

בסעודה שאין בה קידוש, יש הסוברים שיברך לישיב בסוכה בעמידה וישב, ואח"כ יברך המוציא (בא"ח חזו"ע), ויש הסוברים שקודם יברך המוציא ואח"כ יברך לישיב בסוכה ויטעם, ואין לחוש להפסק (בא"ח ש"ר האזינו ה"ה, חזו"ע עמ' קעג, הליכ"ע ח"ב עמ' רסח, יחזו"ד ח"ה סי' מז)

וגם לסוברים שיקדים לברך לישיב אם נזכר רק אחר שבירך המוציא, לכו"ע יברך לישיב בסוכה ויטעם, ואין לחוש להפסק. (שו"ת יחזו"ד שם בגליון)

עשיית תנאי בסעודה ראשונה בכל יום

מחמת הספקות בברכת לישיב בסוכה יש להתנות כשמברך בסעודה ברכת לישיב בסוכה הרי אני מכוון לפטור כל הכניסות לסוכה בין ברכה לברכה (בא"ח ש"ר האזינו). ולכן המחמיר שלא להיכנס בכל בוקר לסוכה רק לסעודת שחרית ולאכול בה כביצה פת, ובה לפטור כל כניסות היום תע"ב. (משנ"ב סי' תרלט ס"ק מז)

סעודה אחר סעודה ולא יצא מהסוכה

מי שסיים סעודתו שבירך בה לישיב בסוכה, ולא יצא מהסוכה ושוב נוטל ידיים לסעודה שניה, יש אומרים שחוזר לברך לישיב בסוכה (ב"ח סי' תרלט, ט"ז שם ס"כ), ונ"א שרק אם יצא מהסוכה יברך שוב ובלא"ה לא יברך (א"א אות יא) ונ"א שאין לו לברך שוב לישיב בסוכה (לבוש מג"א ס"ק יז, הר"ז אות יג, חיי אדם כלל קמז אות יד, משנ"ב ס"ק מז, שעה"צ אות פו, חזו"ע סוכות עמ' קפב), ומלכתחילה אם יודע שיאכל ב' פעמים ללא יציאה מהסוכה טוב שיכוון בברכתו ל-ב' הסעודות (כה"ח סי' תרלט אות צה, הליכ"ע עמ' קסד)

נגרר ובא לאכול יותר מכביצה

מי שאכל פת פחות מכביצה [וכן לבני אשכנז בפת הבאה בכסנין] ונמלך לאכול יותר מכביצה, גם אם לא יאכל עוד כביצה יש לו לברך ברכת לישיב בסוכה (חזו"ע סוכות עמ' קלג) ויש מצריכים שיאכל יותר מכביצה בכדי לברך, או שיברך בהרהור בלבד (כמבואר לעיל)

סעודה רביעית אחר הבדלה

המבדיל על יין במוצאי שבת חול המועד, ובדעתו לאכול מיד סעודה רביעית בפת יותר מכביצה, לכתחילה יברך 'לישיב בסוכה' קודם ברכת בורא פרי הגפן של ההבדלה, ובדיעבד אם בירך 'לישיב בסוכה' אחר ברכת המבדיל בין קודש לחול, קודם שטעם מהיין יצא ולא נחשב הפסק. (חזו"ע סוכות עמ' קמ)

לע"נ מרדכי בן שרה
ונסרת גילה בת רחל ע"ה

לקבלת הגיליון 8438911@GMAIL.COM
למייל בכל שבוע ובטל: 0548412678